

Det primära (utdrag ur boken Vardags-tro)

Diskussionen går ofta het i religiösa frågor. Massmedia har en tendens att glädjas över kristna som inte är överens. Jag har ibland en känsla av att mycken energi läggs på perifera ting. Det är onekligen viktigt att veta var centrum i tron finns så vi satsar på det som är omistligt och inte ödslar tid och krafter på oväsentligheter. Den paroll man lär sig om kristen enhet i samband med *ALPHA*, *introduktionskursen i kristen tro*, har personligen gett mig ett viktigt riktmärke:

Enhet i det primära
frihet i det sekundära
och kärlek i allt.

Men vad är då det primära? Vem har auktoritet att bestämma vad som är det viktigaste bland allt det viktiga?

Det naturliga svaret på dessa frågor är att söka sig bakåt till de första kristna och deras församlingsliv och se vad som var viktigt för dem. Då blir det naturligt att öppna Apostlagärningarna. Där finns en ofta citerad vers, som ger en intressant inblick i den första kristna gemenskapen, en gemenskap som suveränt föddes av Guds Ande som en konsekvens av Petrus pingstpredikan. Vi läser:

De deltog troget i apostlarnas undervisning och den inbördes hjälpen, i brödbrytandet och bönerna (Apg 2:42).

Detta bibelord beskriver det primära i form av apostlarnas undervisning, den inbördes hjälpen, brödbrytandet och bönerna. Vad kan detta innebära när det gäller den kristna tron, den kristna spiritualiteten och den andliga vägledningen? Om vi ser det hela utifrån det fortsatta livet i fornkyrkan utmynnar det i följande konstruktiva välgång:

a. apostlarnas undervisning – trosbekännelsen

Apostlarnas undervisning sammanfattades redan under det andra århundradet i den apostoliska trosbekännelsen.

b. den inbördes hjälpen – buden

Det grekiska ordet, *koinonia*, uttrycker både gemenskap och delaktighet. Det beskriver det kristna livet som delande och gästfrihet, förlåtelse och försoning. Ordet betyder att man sätter egna intressen åt sidan och förenar sig med andra för gemensamma ändamål. Det handlar om att gemensamt äga någonting. *Koinonia* var i klassisk grekiska det vanligaste ordet för

äktenskapsrelationen mellan man och kvinna, men kunde också användas för annan djup gemenskap. För urkyrkan var *koinonia* uttryck för den gemenskap som Gud gav i Jesus Kristus och som en kristen får ge vidare till andra (1 Joh 3:3). Denna Guds gåva innebar också ett nytt sätt att leva, ett nytt bud. Detta nya bud märks framförallt i det dubbla kärleksbudet (Mark 12:28-31), som i sin tur är en sammanfattning av Guds tio bud. Fornkyrkan med Augustinus i spetsen lyfte på 300-talet fram just de tio budorden som en tillämpning av det dubbla kärleksbudet.

b. brödsbrytandet – nattvarden

Brödsbrytandet syftar på nattvarden som en viktig samlingspunkt och andlig källa för den kristna gemenskapen.

c. bönerna – Fader vår

Urkyrkan iakttog de judiska bönetiderna, morgon-, middag- och kvällsbön. Redan i skriften *Didache*, skriven kring år 100, framkommer att man i fornkyrkan bad Fader vår vid dessa bönetider. Tidigt började man kalla Herrens bön för Bönen med stort B. Denna bön kan, som vi skall se, anses sammanfatta allt det väsentliga i bönelivet.ⁱ

Vad är alltså primärt i kristen tro? Det urkyrkliga och fornkyrkliga livet ger oss svaret: För döpta kristna som samlades kring nattvardsbordet var det trosbekännelsen, de tio budorden och Fader vår-bönen. Vi kan ännu ta den fornkyrkliga Augustinus som bekräftelse på detta. Han lyfte, som nämnts, fram buden. Men han talade också om den ordning för det andliga livet som fanns i fornkyrkan:

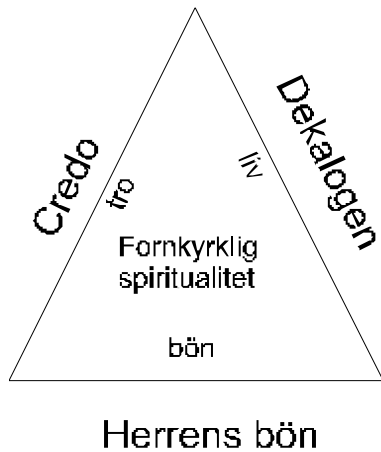
*Först tron på Gud som den är sammanfattad i trosbekännelsen (trosregeln) och därefter mönstret för sann bön, Fader vår. Det är den fornkyrkliga katekesen med dess två huvudstycken.*ⁱⁱ

Dessa tre, trosbekännelsen, buden och Fader vår har under kyrkans historia funnits med som huvuddelar i olika katekeser, som kyrkor och samfund gett ut med förklaringar och utläggningar av kristen tro. Och en allmän åsikt är att de tio buden, trosbekännelsen och Fader vår utgör kärnan i dessa kyrkliga katekeser.

Det är vanligt att i kristen undervisning betona Joh 3:16 som det bibelord som sammanfattar det bibliska innehållet. Man talar om "Lilla Bibeln". Och visst är denna korta vers innehållsrik. Men fornkyrkan och reformationen formulerade "Lilla Bibeln" annorlunda. Augustinus kallade trosbekännelsen för *verbum abbreviatum* (det förkortade ordet).ⁱⁱⁱ Martin Luther i sin tur talade ofta om trosbekännelsen och Fader vår som de två klenoderna. Han ansåg liksom fornkyrkan att hela Skriften var sammanfattad i de tio buden, trosbekännelsen och Herrens bön. De tio buden är enligt honom alla lärors lära, trosbekännelsen är alla historiers historia, och Fader vår är böernas bön. Han skriver i Stora katekesen att: "I dessa trenne stycken innefattas kort, enkelt och enfaldigt allt vad vi har i den heliga Skrift". I samma verk skriver han också att katekesen är "summan" av Skriften.

På 1400-talet hade man tillfogat Ave-Mariabönen i kateksens för den katolska kyrkan. Martin Luther tog bort denna bön tog istället med undervisning om dop och nattvard i sin Lilla katekes.

Det andliga huvudstoff som fornkyrkan de facto gav oss var alltså i klartext buden (dekalogen), trosbekännelsen (credo) och Fader vår (Herrens bön). Dessa tre huvuddokument utgör svaret på frågan vad som är det primära i kristen tro. De är verkligen, för att referera till Luthers språkbruk, klenoder. I dessa tre ges material för liv, tro och bön, för etik, lära och spiritualitet.

De tre skatterna utgör alltså omistliga kännetecken på en kristen församling. I sin skrift *Koncilierna och kyrkan* formulerade Luther det hela i följande ord:

Där du ser och hör Fader vår bedjas och läras och psalmer och andra andliga sånger sjungas, i enlighet med Guds ord och den sanna tron, samt trosbekännelsen, de tio buden och katekesen offentligt användas, kan du vila och vara förvissad om att ett heligt, kristligt gudsfolk är där.^{iv}

ⁱ Salo B, Livets språk, Böneteologi och bönepraxis utgående från Fader Vår- bönen. 1998,13

ⁱⁱ Braw C, Åter till Gud,1994,18

ⁱⁱⁱ Poutiainen M, Uudistava kristinoppi 1994, 13

^{iv} Luther M, Om koncilierna och kyrkan, 1994,182.